

HS - Pääkirjoitus - 21.12.2007 - 6404 merkkiä - 1. painos

EU:n takaama itsenäisyys ainoa keino vakauttaa Kosovo

Balkanin historian kipupisteet tulee ymmärtää, mutta samalla on uskottava ihmisten luontaiseen haluun katkaista kurjistumiskehitys, kirjoittavat Rinna Kullaa ja Pilvi Torsti.

vieraskynä Kosovoon odotetaan itsenäisyyttä, jonka EU tunnustaisi ja rahoittaisi ja jonka takuumieheksi unioni samalla sitoutuisi.

Kaiken serbien ja albaanien välisen väännön ja lukuisten kansainvälisten neuvottelukierrosten jälkeen EU:lle tarjoutuu historiallinen tilaisuus varmistaa pysyvä rauha Balkanilla.

EU:n rooli korostuu erityisesti siksi, että YK epäonnistui Kosovon siviilihallinnossa. Turvallisuusneuvoston kokouksessa 19.12. käsitellyn raportin mukaan YK:n johtamat kaksivuotiset neuvottelut maakunnan tulevaisuudesta eivät johtaneet ratkaisuun. Samalla Kosovon hallinto, jonka YK perusti Naton vuoden 1999 pommituksien jälkeen, siirtyy EU:n vastuulle.

Kosovon YK-johtoisen siviilihallinnon tulokset on seitsemän vuoden aikana koettu vaatimattomiksi. Korruptio sekä ihmisten ja tavaroiden salakuljetus ovat leimanneet pahasti järjestöä ja vieneet sen uskottavuutta. YK:lla ja kansainvälisellä yhteisöllä on ollut samankaltaisia ongelmia myös muualla entisessä Jugoslaviassa.

EU:n asemaa vahvistaa myös se, että maailmanpoliisi Yhdysvallat on menettänyt asemiaan Balkanilla. Yhdysvallat ei ole pitänyt kiinni vuosien mittaan Kosovon albaaneille tekemistään lupauksista.

Viimeksi elokuussa Yhdysvallat julisti luotsaavansa Kosovon itsenäiseksi viimeistään 10.12.2007, mutta näin ei tapahtunut.

Terrorismin torjuntaan keskittyvä presidentti George W. Bushin ulkopoliitikka on yksinkertaisesti vienyt Yhdysvalloilta uskottavuutta Balkanilla, vaikka Kosovon albaanit Bushia kumartavatkin.

Jäljelle jää EU:n tukema Kosovon itsenäisyys. Siinäkin riittää ongelmia.

Paras ratkaisu olisi yhä YK:n turvallisuusneuvoston päätös, jonka nojalla Kosovon asema ratkaistaisiin esimerkiksi Martti Ahtisaaren ehdottamalla tavalla, "valvottuna itsenäisyytenä". YK-päätös vaikuttaa kuitenkin epätodennäköiseltä.

Miksi itsenäinen Kosovo on nykyisen tilanteen vallitessa ainoa kestävä ratkaisu?

Kansainvälinen yhteisö ja erityisesti amerikkalaiset ovat vuosia tukeneet Kosovon albaanien itsenäisyystavoitteita, mikä on johtanut tilanteeseen, että albaanit eivät koe mahdolliseksi tulevaisuutta osana Serbiaa. Kosovolle on - perustellusti tai ei - ikään kuin luvattu itsenäisyys jollain aikavälillä.

Toisaalta Serbian sisä- ja ulkopoliittikka suorastaan huutaa ratkaisua Kosovo-kysymykseen, joka on varjostanut kaikkia Serbian vaaleja ja päätöksentekoa Milošević'in ajoista lähtien.

Merkittävää on, että poliittinen retoriikka on Serbiassa viime aikoina muuttunut "Kosovon menettämisestä" siihen suuntaan, että "amerikkalaiset vievät Kosovon". Näkökulmien välillä on merkittävä ero: serbipoliitikkoja ei tulla enää Serbiassa syyttämään Kosovon menettämisestä, vaan vastuu on siirretty "pahoille amerikkalaisille".

Jokin ratkaisu on siis saatava aikaan, ja muu kuin itsenäisyys vain kärjistäisi tilannetta entisestään. Mutta mitä tekee Serbia, jos ja kun Kosovo itsenäistyy? Tuleeko sota?

EU ei voi kumota YK:n turvallisuusneuvoston aiempaa, edelleen voimaan jäävää päätöstä, johon Kosovon nykyinen asema laillisena osana Serbiaa perustuu.

Serbian uskotaankin haastavan Kosovon itsenäisyyden tunnustavat maat oikeuteen ja kyseenalaistamaan sitä kautta Kosovon itsenäisyyden pätevyyden. Vetoamalla laillisuuteen sotilaallisen pullistelun sijaan Serbia antaa myönteisen kuvan itsestään demokraattisena oikeusvaltiona. Huomion arvoista onkin, että uhkailua sodalla ei Serbiasta ole juuri kuulunut.

Serbialle kysymys on edelleen - aivan perustellusti - myös Kosovon itsenäisyyden oikeutuksesta. Seitsemän viime vuoden aikana Kosovon serbit ja ortodoksikirkko ovat eläneet jatkuvan turvallisuusuhan alla. Albaanien nykyinen johto koostuu pitkälti serbejä vainonneista entisistä sissitaistelijoista.

Toisin kuin muilla entisestä Jugoslaviasta itsenäistyneillä valtiolla Kosovolla ei ole valtiollista historiaa, vaan se on ollut Serbian osa. Serbian poliittinen eliitti pelkää Kosovon itsenäistymisen vahvistavan radikaalipuoluetta ja johtavan muiden Serbian sisällä olevien muslimienemmistöisten alueiden itsenäisyysjulistuksiin.

Mutta oikeutettua tai ei, EU-vetoinen Kosovon itsenäisyys on mahdollista hyväksyä myös Serbiassa. "Maamme rajat ovat vaihdelleet vuosituhansien aikana, ja valtio on silti aina säilynyt", muistutti tunnustettu serbialainen akateemikko hiljattain.

Samaan tapaan pragmaattisesti ajattelevat myös monet serbialaiset nuoret. Kahvilaväittelyt Euroopan sisäpolitiikasta, eurooppalais-amerikkalainen musiikki ja lisääntynyt opiskelijavaihto EU-maiden kanssa sitovat serbialaisnuoria yhteiseen eurooppalaiseen tulevaisuuteen. Television välittämän venäläisvaikutuksen merkitys on vähäistä, eikä Milošević'in aikoja haikailla.

Oikeus ja vääritys ovat ylipäänsä vaikeita kysymyksiä sotien jälkeisessä entisessä Jugoslaviassa.

Siksi siviilivaltioita vahvistava EU-prosessi Kosovossa, Serbiassa sekä Bosnia ja Hertsegovinassa tarjoaa parhaan mahdollisuuden pysyvään rauhaan alueella.

Onnistuminen vaatii EU:lta valmiutta kalliiseen ja vaikeaan operaatioon Kosovossa. Alueen historian kipupisteet tulee ymmärtää, mutta samalla on uskottava ihmisten luontaiseen haluun katkaista kurjistumiskehitys.

Ei pidä unohtaa, että EU:n kannatus Serbiassa on pysynyt 50-70 prosentissa jo usean vuoden ajan. Eikä sitäkään, että Balkan muodostaa merkittävän talousalueen, jonka suurimman yksittäisen valtion Serbian talous kasvaa kuuden prosentin vuosivauhtia ja bruttokansantuote on peräti viisinkertaistunut 2000-2007.

EU:n siviilihallintoon nojaava itsenäinen Kosovo voi olla historiallinen tilaisuus EU:lle, Serbialle ja koko Balkanin alueelle. Unionille se tarjoaa lisäksi tärkeän mahdollisuuden palata alkujuurilleen maanosamme rauhan ja vakauden varmistajana.

RINNA KULLAA

PILVI TORSTI

Kullaa on historiantutkija yhdysvaltalaisessa Marylandin yliopistossa ja Torsti poliittisen historian tutkijatohtori Helsingin yliopistossa.